

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կես տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ. Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէրը):

Հայտարարութիւն ընդունուած է ամեն լեզուով:

Հայտարարութիւնները համար վճարուած են
խաւարանիւր բաւին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆՊԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Գանձակիչ.
Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Յրանսիա. Նամակ Թիֆլիսից. —
ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆ
ՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Անցուկը մտնող:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՅ

Գոնիսի 10-ին

Շատ անգամ լսվում են գանգաւորներ ամեն
կողմից թէ փող չը կայ, թանգութիւն է, ամեն
տեղին տիրել է կատարեալ նիւթական անանկու
թիւն, աղքատութիւն: Այդ գանգաւորները ընտելա
նաբար պիտի լինէին և դեռ կը լսվեն, մինչդեռ
մեր կեանքը գանգաւոր է անտեսական անկեալ
դրութեան նպատակը պայմանները տակ: Պար
զեք մեր խօսքը: Մեր ժողովրդի մեծագոյն մաս
ը կազմում է գիւղական դասը. գիւղացին պա
րագում է հողագործութեամբ, այգեգործութեամբ,
անասնապահութեամբ, չերամպահութեամբ և
այլն. նա հողը մշակում է հին ձեւերով, ստանում
է շատ ու քիչ արդիւնք, նա իրան համար տա
րեկան պաշարը պահում է, աւելորդ միասնաբ
տանում է մօտակայ քաղաքը ծախելու, ինչպէս
որ պատահի, իր ունեցած պարքերից փող լին
թեթեւեղում է ստացած դուրսով: Վատ հողոր
դակցութիւն լինելու համար գիւղացուն ծանր է
հողից ստացած բերքերը վաճառահանել ուրիշ ա
ւելի հեռու տեղեր: Մի կողմից հողերի պակս
տութիւնը զգալով և առհասարակ մեր գիւղացին
իր հին նախնական միջոցներով կուշտ չի
գի հետ, տաժանակիր աշխատանքով ստանում է
այնքան, որ երբեք չէ վարձատրում նրա աշխա
տանքը: Եւ դա է պատճառը, որ նա դարձեալ
մնում է նոյն աղքատը, նոյն ուղղութիւն գիւղացին
Այլ ևս չենք խօսում գիւղացու միւս պարագայ
մունքների վրա. անասնապահութիւն, չերամա
պահութիւն, այգեգործութիւն և այլն, այնպիսի
գործիւնքն մէջ են, որ միմիայն անունով են պա
րագումը յիշում:

Ինչ է չինում ժողովրդի միւս մասը—քաղա
քացին. քաղաքացիներից չնչին մասը պարագում
է արհեստներով և այլ գործերով, իսկ մեծ մա
սը վաճառականութեամբ: Վաճառականութիւնը,
այնպէս, ինչպէս հիմա տեսնում ենք, միասնակար
է, նա մեր նիւթական անանկութեան գլխաւոր

պատճառն է: Մեր կովկասեան վաճառականը ա
ռուտոր ունի թէ Ռուսաստանի և թէ արտա
սահմանի հետ. ինչի մէջն է կայանում նրա ա
ռուտորը: Նա առնում բերում է արտասահմա
նից պատրաստի ապրանք, իր փողով լի գրպանը
դատարկում է ուրիշ երկրի մէջ, այն փողը, որ
գոյացել է մեծ մասամբ ժողովրդին խաբելուց,
ապրանքը մէկ երկուսով ծախելով: Մեր վաճա
ռականը ծախում է առած ապրանքը թանգ գը
նով, դիզում է փող և դարձեալ շարունակում է
ապրանք ներս բերել մեր երկիրը ուրիշ տեղե
րից: Ինքը վաճառականը շահվում է թէ չէ շահ
վում, մեր գործը չէ, մասնաւոր անհատների հա
րստութիւնը մեզ չէ հետաքրքրում. այդ հարս
տութիւնը տեղական չէ, այսօր մէկի ձեռքին է,
վաղը ուրիշի ձեռքը կանցնի: Բայց թէ վաճառա
կանն է գլխաւորապէս միջնորդ մեր և ուրիշ եր
կրների մէջ, թէ նա ակամայ դառնում է սպա
ռող մեր նիւթական ոյժերի, նման բաց խողովա
կով մի աւազանի, որ ոչ մի տեղից նոր ջուր
չընդունելով, վերջի վերջոյ պիտի դարձակվի
ցամաքի,—այդ պարզ տեսնում ենք իրողութիւն
ներից: Քանի որ այսպէս է, մեր ոյժերը կը
սպառվեն, կը ցամաքեն և կը ստեղծենք մի
այնպիսի անտեսական անկում, որից շատ դժու
ր կարելի կը լինի դուրս գալ: Մենք տեսնում ենք
պատրաստի ստանում ենք օտարից, օտարի ա
ռանց այն էլ հարուստ գրպանները լցնում ենք
մեր ունեցածով և մենք դատարկ ձեռքով վայ
ենք տալիս գլխներին: Հարկաւոր է վերջապէս
առաջն առնել այս ընդհանուր աղքատութեան,
հարկաւոր է մտածել միջոցների վրա, եթէ չենք
ուզում ապագայում աւելի վատթար դրութեան
մէջ ընկնել:

Կովկասը հարուստ է, արդիւնաբերութեան ինչ
տեսակ ձիւղեր ասես մեզ մօտ կարելի է դար
գանել. մեր ժողովրդի անկեալ գործիւնքից
հանելու միակ ճանապարհ արդիւնագործութեանց
զարգացումն է: Եթէ չենք կարող, այնքան ոյժ
չունենք առ այժմ, որ մեր երկրում դարգացնենք
գործարանական կեանքը, գտնէ մշակներ հում
նիւթեր, որոնց մեր երկիրը հարուստ արտադրող
է (հողուններ մի սկզբունք, այն ինչ որ մեզ ան
հրաժեշտ պիտոյք է դարձել, որ մեզ մօտ չը կայ
կամ գուցէ և կարելի էր ստանալ շատ ուշ ապա
գայում,—դրա համար գիւղացի ուրիշ երկրներից
ստանալու: Բայց այն, որ ունենք և կարող ենք

մշակել, նոյն իսկ արդիւնահանել ուրիշ երկրների
իրեն անհրաժեշտ նիւթեր,—ինչի չենք մշակում:
Գտնէ առ այժմ այս սկզբունքով ղեկավարվելով
կը պահպանենք անտեսական հաւատարակչու
թիւն մեր և ուրիշ երկրների մէջ: Բոլորովին
արտահանող ուղղութիւն չունենալով ու միշտ
միմիայն գրպից ստանալով մեզ անհրաժեշտ պի
տոյքները,—կը դարձակվենք, կաղքատանանք աւե
ր և աւելի, և միշտ աղքատութեան, անանկու
թեան աւելի դառն գանգաւորներ կը լսենք: Կով
կասը, ինչպէս ասացինք, հարուստ, բազմատեսակ
բերքի հող ունի, հողագործութիւնը, որ գրաւում
է գլխաւորապէս մեր ուշադրութիւնը, գտնվում է
նախապետական անտեսական գիւղացեան մէջ:
Վերջին ժամանակները արդէն առանձին ուշա
դրութիւն է դարձնում գիւղացիների արդի աղ
քատ վիճակի վրա: Հարկաւոր է սովորեցնել գիւ
ղացիներին, օգտվել իրանց հողերից, մշակութեան,
արդիւնագործութեան նոր ձեւեր, միջոցներ մտց
նել, հարաւոր դարձնել գիւղացիներից փարթիկ
խումբեր, ընկերութիւններ կազմել, որոնք վաճա
ռահանէին մօտակայ քաղաքները գիւղի արդիւ
նաբերութիւնները (հացաբլաններ). այս բոլոր խը
նամբը, հոգսերը մասամբ դնում են երկրի Գիւ
ղատեսական ընկերութեան վրա: Մեր երկրի
անտեսական գիւղացեան պիտի բարձրանայ ընկե
րութիւններով, մենք առանձին չենք ունենալ
բաւել վրա. մասնաւոր անհատներ, կապիտալիստ
ները չեն կարող անել այն, ինչ որ ընկերութիւն
ները: Ընկերութիւնների միջոցով և կառավարու
թեան ձեռնառութեամբ պիտի ծաղկի երկրա
գործութիւնը: Մեր երկիրը արդիւնաբերութեան
ամեն ձիւղի դարգացմամբ փայլուն ապագայ ունի:
Բայց մենք մատնացրց ենք անում այս րոպէ
նա այդ ձիւղերից միայն երկուսի,—գինեգոր
ծութեան և չերամպահութեան վրա: Մինչդեռ
պ. Լեւիտէ իր գեկուցումներով զբաղեցնում է
Գիւղատեսական ընկերութեան ժողովները, իր
գեկուցումներով յիշեցնում է ընկերութեան չերա
մապահութեան փառաւոր անցեալը և ներկայի
անկեալ գրութիւնը, ստալարկում է կազմել
մի ընկերութիւն Թիֆլիսում, յատկապէս չերամա
պահութիւնը զարգացնելու համար, այստեղ Գան
ձակում արդէն կազմվում է մի ընկերութիւն ար
դիւնաբերութեան մի ուրիշ ձիւղ, գինեգործութիւ
նը ծաղկեցնելու համար: Որքան ուրախալի երե
ւոյթ է, որ մեր երկրի ազգաբնակչութեան մի քա
նիցն ապագայութիւնը: Սակայն պ. Շիշմանեան
չուզել բացատրել թէ «Մշակ» ինչ կիսմայ ըտե
լով թէ չենք կրօնը չունի:

Այն օրէն որ պ. Գրիգոր Արծրունի ձեռնարկեց
«Մշակի» հրատարակման, մինչև ցայսօր պաշտ
պանած է այն սկզբունքն թէ «Մշակ» հայ թերթ
է, բայց ոչ թէ բողոքական, կաթօլիկ կամ լու
սաւորական: «Մշակ» հաւատարակչէ կը գովէ
կամ կը պարտաւէ Հայոց գործերն, ինչ կրօնքի
ալ պատկանին այդ Հայերը: «Մշակ» խմբագիրը
լուսաւորչական դասականներն կը պատկանի, կը
զբէր պ. Արծրունի, բայց խմբագրին անձնական
կրօնքը չը կրնար լինիլ թերթին կրօնքը: Միթէ
մեղաւոր է պ. Արծրունի այդքան աղատամիտ լի
նելուն համար: Միթէ պարտաւելի է որ սիրոյ և
կողայրութեան գաղափարները կը տարածէ ամեն
դասանակը: Հայոց մէջ: Եթէ է պ. Գրիգոր Արծ
րունի արժանի իսկ լինէր սպարաւանաց, այդ
պարաւանքն Տօք. Շիշմանեան չէր կարող տե
ղալ նորա գլխուն:

Տօք. Շիշմանեան իւր երկտեսարգութեան օրե
րէն մինչև ցայսօր հայ ազգին մէջ գործիչ մէ
հրատարակագիր մը. այդ անուրանալի է. բայց
Տօք. Շիշմանեան մինչև վերջի տարիներս կը
պատկանէր կաթօլիկ եկեղեցւոյն, հազիւ մի քա
նի տարի է որ մեր եկեղեցին եկած է: Այդ կը
հարցնենք. Տօք. Շիշմանեան իւր կաթօլիկ և կա
թօլիկանց համար կը գործէր թէ իբր հայ և Հայ
ոց համար, առանց կրօնից խտրութեան: Մենք
գիտենք թէ Հայոց և Հայութեան համար կաշխա

նի շրջաններում արդէն զգացել են ընկերութիւն
ներով գործելու կարեւորութիւնը:

Վերջին երկու ամիսներին տեղի ունեցան մի
քանի ժողովներ այստեղ: Վերջին ժողովում պ.
Սեգալ կարգաց ռուսերէն իր խմբագրած ծրագի
րը: Ժողովին մասնակցում էին մօտ քսան այգե
տէրեր: Բերում ենք այստեղ, որքան կը յիշենք,
նոր ընկերութեան պրօէկտի մի քանի հիմունքներ.

1) Ընկերութիւնը բաղկացած կը լինի ակցիա
ներից, և կը կրէ Գանձակի գինեգործութեան
ակցիաներական ընկերութեան անունը.

2) Ընկերութեան նպատակն է. գինու առու
տուրով ուղարակել, տեղական գինիները վաճառա
հանել ուրիշ երկրներ, ունենալ տեղական այգի
ներ, կապալով վերցնել, բազմացնել, զարգացնել
այգեգործութիւնը.

3) Ընկերութիւնը սկսում է գործը 100,000 ր.
գրամագլխով.

4) Ամեն մի ակցիան որոշված էր 500 ր., բայց
որպէս զի շատ մասնակցողներ լինեն, ժողովում
վճարվեցաւ նշանակել 250 ր.

5) Խաւարանիւր բաժանորդ (պաշչիկ) իրաւունք
ունի 4 բաժին ակցիա վերցնել.

6. Բացի այգետէրերից կարող են մասնակցել
և ուրիշ պարագումներ ունեցող մարդիկ, բայց
այգետէրերին աւելի պէտք է նախադասել ակցիա
պահանջման ժամանակ:

7. Եթէ 400 մասնակցող չը լինի սկիզբներում,
մնացած ակցիաները պարտաւոր են անդամներն
առնելու, որ 100,000 ր. գրամագլխով լրանայ:

8. Ընկերութիւնը գինին վաճառահանելու հա
մար պէտք է ունենայ մի քանի կենտրոններ, մա
ռաններ Ռուսաստանի և արտասահմանի յարմա
րագոյն քաղաքներում, իսկ Գանձակում կունենայ
պահեստներ, կանտորա և այլն:

9. Տարէն մի անգամ ընկերութիւնը կունենայ
պարտաւորական ընդհանուր ժողով, որտեղ կը քն
նվեն նրա գործունէութեան հաշիւը և նախահաշիւը.
կը վճարեն զանազան հարցեր, ժողովը կընտրի
վարչութեան անդամներ, երեք դիրեկտորներ, ո
րոնք ընտրված կը լինեն երեք տարով, ատենա
դպիր, գանձապահ և այլն:

10. Բացի տարեկան ժողովից կարող են լինել
արտադրող կարգի ընդհանուր ժողովներ. խաղաքա
նիւր անդամ իրաւունք ունի հրաւրել միւսների
ուշադրութիւնը, կազմել ժողով և յայտնել իր
կատկածները վարչութեան այս կամ այն անդամի

տէր և կաշխատի: Ուրեմն իսկեք թէ Տօք. Շիշ
մանեան անկրօն է:

Արդեք 2. Ալիշան, 2. Ալաբուհան և ամեն
Միսիթարեանը, արդեք Պէշլիթարեան, Սրապի
ուն Էնքիթեան, Թէրեքեան, Մատթիա Գարաբաշ
կարապետ Գարաբաշ և այլք կաթօլիկութեան
համար աշխատած են և կաշխատել թէ հայու
թեան համար. ուրեմն անկրօն են:

Արդեք Շաշեանը, Ապուլուհանը, Շարքեանը,
Շիշմանեանը, Եսայեանը, Վառլեանը, Շահա
վարը, Յովհաննէսեանը և այլք, որ ոչ միայն մա
տենապորութեան, այլ նաև ազգային կրթական
ընկերութեանց մէջ այնքան աշխատած են և ար
դիւնաւոր եղած ու կըլլան, միթէ կաթօլիկու
թեան և բողոքականութեան համար աշխատած
են ու կաշխատին: Ոչ: Ուրեմն անկրօն են:
Չենք ուզել ուրիշ օրինակներ առաջ բերել, այլ
կը հարցնենք. եթէ կաթօլիկ կամ բողոքական
հայ մը կարող է, առանց անկրօն համարուելու,
աշխատել ընդհանուր հայութեան համար, արդեք
լուսաւորչական հայ մալ կարող չէ նոյնն ընել
առանց անկրօն համարուելու:

Կը յիշենք թէ Տօք. Շիշմանեան թերթ մը
հրատարակելու հետամուտ էր, մինչ կաթօլիկ էր.
ընկերութիւն մը կազմուելու վրայ էր Սէրվիլէն
էֆէնտիի պատրաստութեամբ և 500 ոսկուց դրա
մագլխով. գործը գուր հանելու յաջողութիւն
չունեցան, բայց կը հարցնենք. Տօք. Շիշմանեան
որ այդ թերթին խմբագրապետ պիտի լինէր,
արդեք իւր կաթօլիկ պիտի վարէր այդ թերթը

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՑՈՒԿԸ ՄՈՌՑՈՒԿ

«Փոռնի» մայիս 24-ի թիւին մէջ կարգադրեց
յօդուած մը «Մշակ» և «Արեւել» վերնագրով:
ստորագրութիւնն էր Պարէտ: Այդ պ. Պարէտն
ոչ այլ ոք է բայց եթէ պ. Թերեքեան, այսինքն
Տօք. Յով. Շիշմանեան: Պ. յօդուածագիրը չը հա
մարձակիւր ստորագրել յայտնապէս իւր ամբաս
տանութիւններն: Եթէ չեմ սխալի, առաջին ան
գամն է որ պ. Շիշմանեան կրկին ի բացերես ել
նել հրապարակ:

Այդ յօդուածը գրաւած է «Փոռնի» ինը սիւ
նակներ. մի քանի անգամ կարդացի և չը կրցի
գտնել լուրջ փաստ մը ընդդէմ «Մշակի»: Ի հարկէ
փախազելի էր որ պ. յօդուածագիրը մի առ մի պար
զէր այն սկզբունքներն որք պաշտպանութիւնը գտած
են «Մշակէ», և դատաւարութեամբ այդ սկզբունքնե
րն դատաւարութեամբ կըլլար միանգամայն «Մշա
կին» Պ. Շիշմանեան կը զգուշանայ այդպիսի քննա
դատութիւն մընելէ: Եւ սակայն պ. Շիշմանեան կը
սէ. «Մենք որ առանձնութեան» կրնանք ըսել
մուկի մէջ նստած մարդկանցմէ եւ, մեր աղջկն
անցեալին և ներկային հետաքրքիր, տարիներով
կարդացել եմք ուրիշ հայ լրագրաց հետ և այդ
«Մշակը» էլ ահա այդ տարիներու խորհրդածու

թեանց արդիւնքն է զոր մեզ կընծայ պ. յօդուա
ծագիրն. իրաւունք ունէինք հեռաբար լուրջ
քննադատութեան մը սպասելու: Բայց պ. Շիշմա
նեան ի մի խառնելով Թերեքեան ու Ողիսեան,
Քոռնիլ և Նախիւլէան, Լիւթոյն և Յարաբիլ,
կարտփելու և Քլարսի (այսինքն Քլարթի), Պայ
րեն և Տիւօրիէ, Փեթրիան և Լանկուս և այլն,
կեղծակցեց թէ «Մշակ» վնասակար թերթ մէ և
իւր դատաւիճումը կարծանք միջորդելով «Մշակը»
չլրէ և զգուշելի ամականով: Արդեք ներքի չէ
մեզ փախազ յայտնել որ պ. Յով. Շիշմանեան
զգուշ կենար այդպիսի ամականներ տալէ: Թոր
քիւյ և Ռուսիոյ հայ հրապարակախօսներէն ոչ ոք
այնքան հայհոյած է սրբան Տօք. Շիշմանեան:
Եթէ հաւաքածոյ մը ընենք Տօք. Շիշմանեանի
հայհոյութեանց զորս տեղացած է կաթօլիկոսնե
րու, պատրիարքներու, եպիսկոպոսներու, գրա
գէտներու, երեսփոխաններու, խմբագրիւրներու
զլրոյն, կարծեմ թէ այդ հաւաքածոյն կրնայ
կազմել ստուար հատոր մը: Եւ եթէ «Մշակ»
չլրէ և զգուշելի է որովհետեւ մի քիչ խիստ լե
զուա կը գրէ, չեմ գիտեր թէ ինչ ամական տա
լու է Տօք. Շիշմանեանի որոյ գրութեանց ըսել կը
նստանայ «Մշակի» խիստ լեզուն:

Քննենք պ. Շիշմանեանի գլխաւոր ամբաստա
նութիւններն մի քանիները:

«Մշակը կրօնը չունի»: Ահաւասիկ ամբաստա
նութիւն մը որ չենք գիտեր թէ ինչ հիման վրայ
կը հանգչի: Եթէ «Մշակ» արդարև անկրօն լինէր,
մենք դարձեալ ոչինչ ունէինք ըտելու յարգելով

գետում, Սաղի մաս, խեղդեցան երկու երիտա-
սարգ չիրախներ, գինու տեղեր ջրի մէջ լուսնա-
վա: Գիւտները որոնում են, բայց մինչև այժմ
չեն գտնում:

Մեզ հաղորդում են, որ մի հայ երիտասարդ պի-
լոէր էնեանց (որքան մեզ յայտնի է Մակիա-
յի հայ քահանայի որդին), գերմանական Միւն-
խեն քաղաքում նկարգութիւնը մեծ աջակցութեամբ
ուսումնասիրելուց և իր պատկերները մի քա-
նիստեր արդէն Միւնխենում ծախելուց յետոյ,
այժմ ուղևորվել է Պարսկաստան էտաւդէն
անկող համար: Պարսիկ ժամաւորականութիւն է և
գեղարուեստի այդ իր ճիւղի մէջ յատկապէս, որ-
պէս մասնագիտութիւն, ընտրել է արեւելեան տի-
պերի նկարելը, ուստի երիտասարդ նկարչի գէպի
Պարսկաստան ուղևորվելու նպատակն է ուսում-
նասիրել Պարսկաստանի արեւելեան քաղաքային
տիպերն ու հագուստները:

Հին-Նախնական գաւառի ԿԱՐՃԵՒՆ գիւղից
մեզ գրում են, որ այս ամառի այգերով չերամբ-
բերել առատ չէր: Այդ անաղիւթութիւնը շատ
ծանր է գիւղացիներին համար, մասնաւորապէս
պատճառով, որ չերամ պահողները պայման են
կապել սերմի տիրոջ հետ, ստացած բոժոժի պու-
ղը տան և մէկ բուրբուլ նրան վաճառելու:
Թղթակիցը հաղորդում է, որ ջրի պակասութեամբ
պատճառով գիւղը չէ կարողանում հողի մշակու-
թեան վրա առանձին ուշք դարձնել, ուստի և
գիւղացիք ընդհանրապէս աղքատ են և նրանցից
մեծ մասն էլ պարտքերով ծանրաբեռնված:

Մեզ հաղորդում են, որ Ստեփան Կոնստանտին
Միլիտարեանց արդէն հասել է Թաւրիզ և ստանձ-
նել է Արարատականի և Թաւրիզի թիւի առաջ-
նորդական պաշտօնը:

Ներքին գործերի մինիստրի գեղուցման հիման
վրա, ինչպէս հաղորդում է «Новое Время» լրա-
գիրը, Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց իրաւարել
Ղազարի գաւառում բանտերի հոգաբարձական
ընկերութեան բաժանմունք հիմնելու:

«Новое Время» հաղորդում է, որ Բալտիան
նահանգներին գիւղական դպրոցները լուսաւորու-
թեան մինիստրութեան իրաւասութեանը ենթարկ-
վեցան և, բացի սրանից, այդ նահանգներում դո-
յութիւն ունեցող ուսուցչական սեմինարիան
պէտք է կատարելապէս վերանորոգվի:

ԷՋՄԻԱՇՏԻՑ մեզ գրում է հետեւեալը: «Այս-
տեղ այժմ շատ են խօսում Բեռլինի միջին
համար առաջնորդ նշանակելու մասին: Այդ
պաշտօնին համար աչքի առաջ ունեն, ինչպէս
հաստատում են, մի քանի կանգնողներին՝ նոր-
ընծայ եպիսկոպոսներից միին, արհեստ և լրեւիտ
եպիսկոպոսին, խօսք կայ նմանապէս Կարսի, Նի-
ւանի և Թիֆլիսի առաջնորդների մասին»:

Երբեք ենթադրելու եղած չէ, ի շնորհի մեր «Ա-
րեւելի», դեռ նոր խնայած թէ կայ լրագիր մը
Ռուսաստանի մէջ, որուն անունը «Մշակ» է և որոյ
խմբագիրն է մարդ մը, որուն անունն է Գ. Ար-
ծրունի: Այս տողերէն կարելի է չափել այ-
նչիւնեան ուշիմութիւնը կամ ուղղամտութիւնը,
ինչպէս որ կուէր:

«Մշակ» յօդուածն ընդգէմ Պօլսոյ Հայոց այն
լուսկին եղած է որ բռնկեցող Տօք. Շիշմանեանի
սրբան մէջ համբարեղ վառօրը իմ մասին ա-
ռանց քննելու թէ պ. Գ. Արծրունի մինչև որ
աստիճան արդար է կամ անիրաւ ընդգէմ Պօլսոյ
Հայոց իւր յարձակումներուն մէջ, կը բաւական-
անամ ըսելէ, որ և ի՞նչ նոյն լինել պ. Շիշման-
եան լինել «Մշակ» խմբագիրն, ուրիշ կերպ չը
պիտի կրնար գրել:

Ում պէտք էր գիտէր պ. Արծրունի Պօլսոյ Հա-
յոց վրա տեղեկութիւններ ստանալու համար
Պօլսոյ հայ մամուլին, Պօլսոյ իւր թղթակիցներուն,
Պօլսոյ կարեւոր անձանց, և առ առաւելն է Պօլ-
սեղաց գործերուն: Եւ այս բոլորն քաղուած տե-
ղեկութիւններն եթէ ի մի հաւաքէ խմբագիր մը,
սա եղբայրացութեան սլափ յանգի թէ Պօլսոյ հա-
յերը ճիւղերն են: Բայցէր Պօլսոյ կամ իրենց
որ թերթը կուգէր, ինչ կը գտնէր Պօլսոյ Հա-
յոց մասին, — ազգաբանեւ, ազգավաճառներ,
խարդախներ, նենգաւորներ, և երեսուն տարի է
որ այս ոճով կը շարունակուի գրել: Ամեն անոն
որ կեցողական իշխանութեան վտանգութիւնը
գրաւած են, ենթարկուած են ծանրածանր ամ-

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՄՆԱԿ

Արքայազն իշխանները Ֆրանսիայից արքայ-
ու միտքը յղացաւ նորից, ներկայացուցեալ
օրինակները, որքան հաւանութիւն գտաւ, հա-
տաւորեցաւ, — և, ինչպէս արդէն յայտնի է,
արքայազն իշխանները, Ֆրանսիայի կոմս Ֆիլիպ-
Ջերոմ և Վիկտոր Նապոլեօններ, ստիպու-
եցան թողնել հայրենիքը և յունիսի 23-ին
գուրս գնացին Ֆրանսիայի սահմաններէ: Ֆրանսի-
կումը չէր մտաւորում իր բարեկամներէ բաժան-
վելու րօղէին, իւրաքանչիւրին ասելու՝ «մենք
շատ շուտով, այն, շատ շուտով կը տեսնուինք»:
Պրինցիպերի արքայազն ժամանակ տեղի ունեցած
երեւոյթները, որոնց մասին արդէն հաղորդեցինք
մեր ընթերցողներին, ասելի է հետագայը րո-
թեան քննադատութիւն ունէին, քան թէ քաղա-
քական նշանակութիւն և նշ: Ինչ և ինչ, պրինց-
ները արքայի լուրը տարածելու ամբողջ Նիւ-
պայուսի Պրինցիպերի արքայազն առ ժամա-
նակ փոխեց ընդհանուր տարածադրութիւնը
դէպի Ֆրանսիա: Նոյն իսկ հանրապետութեան
բարեկամները շատ էլ համակիր չեղան այս
միջոցին: Նիւպայուսի շատ տեղերի ազատ հաս-
րակական կարծիքը, ազատամիտ մամուլը այն
միտքը յայտնեցին, որ իրար ֆրանսիական հա-
րապետութիւնը դիմեց այդպիսի բացառիկ միջոց-
ներին: Այդ դեռ բաւական չէ, պրինցիպերի ար-
քայազն և գրգռեց անտարբեր երեսներին, ու-
րոնք այժմ սկսեցին մի տեսակ նահապետներ հա-
մարել պրինցիպերին: Հանրապետութիւնը դիմում
է բացառիկ միջոցներին, իրականակ վերաբերվե-
լու իշխաններին էլ, ինչպէս հանրապետութեան
միւս քաղաքացիներին՝ ենթարկել նրանց դա-
տարանի, պատել նրանց, եթէ նրանք գործում
են ընդդէմ պետութեան:

Ֆրանսիան դիմել է համազօրեց յիշուի, որ շատե-
րը հաշտ աշխույ չը պիտի նայէին այդ նշանաւոր
քայլը վրա: Հանրապետութիւնը չը պիտի խանդ-
բէր հաւատարմութեան սկզբունքը: Հանրապետու-
թեան ազատ ընթացքին ընդդէմ է բացառիկ մի-
ջոցների դիմելը: — Եւ շատ էլին շատ կողմերից:
Մակայն Ֆրանսիայից գուրս, օտար սահմաններ
մէջ, Ֆրանսիան կամը բարձրաձայն յայտա-
բարեց իր միտքը, ցանկութիւնը և նպատակը,
և պարզապէս իրան ֆրանսիական թագաւորա-
կան գահի ժառանգը, գահակալ յայտնեց:

Փարիզի կոմսի մանիֆեստը, որը նա օրերումս
հրատարակեց Անգլիայից, միանգամայն որոշեց նրա
տարածադրութիւնները և մտադրութիւնը: Հետա-
քըքական է այդ մանիֆեստի բովանդակութիւնը,
որ հետեւեալն է. — «Միտքով լինելով թողնել իմ
հայրենիքս, ես, յանուն իրաւունքի բողոքում եմ իմ
վերաբերմամբ գործ դրած բռնութեան դէմ: Նորի-

բաւաստութեանց կամ զրգարութեանց: Երկար
տարիներէ ի վեր Ռուսիոյ հայ մամուլն արձա-
գանը կըրէր Ազգ. Ժողովոյ այն վիճաբանութեանց
նյութը: Հայ հարաւաններն ու գործիչները մե-
ծամեծ միջադարձաց ենթակայ կըլլան: Խորմեան
ները, Ներսէսները կը տապալուին, կը ճախ-
ջախուին, ամենուրեք բարոյական հալածանք կը
սիրէ: Այդ հալածողներու մէջ պատաւար սեղ
մը կը գրուէ Տօք. Շիշմանեան, ինքն որ այնքան
եկեղեցականներն ու աշխարհականներ քարկծած
է, ի հարկէ, չը կրնար պահանջել, որ ուրիշներն
այ ուրիշները չը քարկծեն:

Ռուսիացի հայ մը երբ Պօլսոյ գալ, ամեն կողմէ
միմեանց դէմ չարախօսութիւններ կը լսէ և ոչ
այլ ինչ: Չը կայ մեծատուն մը, որ ուրիշին հա-
մար չարախօս չըլլայ, չը կայ գործիչ մը, որ ու-
րիշին համար վատ չը խօսի: Ազգ. Ժողովն, որ
մեր ներկայացուցչն է, միայն նախատանայ ա-
ռարկայ եղած է: Մեղաւոր է պ. Արծրունի, որ
Ներսէս Պատրիարք մը օտարազգիներու մօտ,
Յունաց Պատրիարքարանի ներկայացուցչի մը
մօտ, այնքան կծու կերպով կը նախատէ հայ մե-
ծատունները: — Եւ երբ այս ամենը տեսնէ ու-
րիշ թիֆլիսի խմբագիր մը, ինչ գողտխոր կու-
ղէր, որ կողմէ Պօլսոյ հայոց մամուլն: Պ. Գրգար-
ցիկաններն «Փորձի» և ապա «Արձագանք»
խմբագիրը, վերադառնալով Պօլսոյ թիֆլիզ կը
յայտարարէր թէ «Պօլսոյ մարդ մը չը տեսայ»:

Բոնքը նաև որ Պօլսոյ Հայերը մի քիչ կը նմա-
նին Սոկրատի կողմէ, «Ա՛հ, այս ամուսնու, և
ոչ իսկ դիւ կը ծնէ» կըրէր այդ կերպ: Երբ «Մշ-

ակ» մէջ լուս կը խօսէր դաս մը Պօլսեցի գոր-
ծիչների մասին, շատ տեղերի նախատիքներ տե-
ղացին իմ վրա թէ Պօլսոյ հայերը կը ներկայա-
ցնեն Ռուսիոյ հայոց գեղեցիկ զոյներու ներքեւ:
Ես այդ գիտողութիւնները առ ոչինչ գրեցի և
երեւել չը չեղեցայ իմ ընթացքս, եւ թէ գէշ
հաւատարմութիւն գրելով: Բայց դանդաղ բովի
մը որ «Մշակ» մէջ յարձակումներ կընէր Պօլսոյ
հայոց վրայ, արդար կամ անիրաւ: Նոյն իսկ Հի-
ւանդանայի հոգաբարձութիւնն և նորա ատենա-
պետ պ. Միքայէլ Գալիքեան ծաղու և նախատա-
նայ առարկայ եղան: Ստույգ է որ իմ մասին
պէտք եղած հերքումը տուի այդ գրութեանց,
բայց ինչու չը հաստատ պ. Արծրունի այդ բժ-
կին, երբ Ներսէս Պատրիարք մը, որ հիւանդանո-
ցի Հոգաբարձութեան ղեկով պաշտօնակց է, կը պա-
տուէ իւր այցելութիւններում այդ նախատիքը,
երբ Ազգ. Ժողովն ամենաբարձր պաշտօններ
կը յանձնէ այդ բժիկին, երբ Կիւմիսլիկոսեաններ
և ընկերը կը համբուրեն դիւ և բժիկը կընէ ա-
մենուրեք, չէթէ «Մշակ» մէջ իմ գրածներն
անհիմն ըլլային, արդեւ այդպէս պատուոյ ար-
ժանի կըլլային նախատեղեւոր կողմանէ:

Գործիչ, Ժողով, թղթակից, խմբագիր, եկեղե-
ցական ու աշխարհական ամենքն զիրար կամաւա-
տանք, և երբ Ռուսահայ թերթ մը այդ ամբաս-
տանութիւններն ի մի հաւաքելով կըրարկայու-
թեան մը կը յանգի, յանկարծ կը զգանք թէ
անհամարժեքութիւնն ի վիտարակած է:

Բայց ինչու կը մոռնայ պ. Շիշմանեան թէ
այդ Արծրունի էր, որ միշտ կը քաշակեր մեր

ազգի մը մէջ չէ կարող գոյութիւն ունենալ, այդ
յատկութեան բաւն այ կարելի չէ ստեղծել: Այս
տիւր մտածութեամբ դուրս կենէի Ազգ. Ժո-
ղովի խորհրդարանէն անցեալ օր. օրն ուրախ
էր և ամսաթիւն յունիսի 13, հետեւաբար պէտք
էր սպասել նրա ծախողութեանց, եթէ չենք արհա-
մարհներ եւրոպական նախապաշարունակներ: Փոքր
էր պատահած ծախողութիւնը, բայց այդ առար-
մանը մօտը դէպքերու ուղադրել եղողը դիւրաւ կը
համոզուի թէ ազգային բարոյականը բարձրանա-
լու վրայ չէ, թէ քաղաքական առաքնութիւնները
հայոց համար չեն, վերջապէս թէ՛ քաղաքիկ
չունենք: Այդ օրն Ազգ. Ժողովը պիտի ընտրէր
իւր ատենապետին, վասն զի ըստ կանոնի ամեն
տարի կը վախճուի Ազգ. Ժողովը դիւրաւ և կը
կատարուի նոր ընտրութիւն: Ընտրութեան պա-
հան իրարանցում կայ, ի հարկէ կուսակցութիւնը
իրարու պիտի դարձուն: Ահա պ. Փափազեան
համախմբած իւր կուսակցիցները կը մաքառի որ-
պէս զի չընտրուի Ազգ. Ժողովը նախագահ Նու-
սուֆեան Տիգրան Էֆենդին: Այդ իրենց իրաւուն-
քն էր և միանգամայն պարտքը, քանի որ Նուսու-
ֆեան Էֆենդի կը պատկանի հակառակ կուսակ-
ցութեան, և անցեալ շրջանի մէջ իւր յայտնած
կարծիքները բարոյական աննպատակ էին պ. Փա-
փազեանի կուսակցութեան: Սակայն արի մի առ-
ջիր տեսնելով որ նոյն իսկ Նուսուֆեան Էֆենդի
կուսակցութիւնը կը մաքառի նորա դէմ և ամեն
ջանը կընէ որ նա չընտրուի ատենապետ: Ինչու,
միթէ Նուսուֆեան Էֆենդի անկարող էր, միթէ
անազնիւ դատեցաւ, միթէ դաւեց իւր կուսակ-
ցութեան դէմ: Ո՛չ, երկու տարի ատենապետու-
թեան պաշտօն վարել, շատ խելօք կերպով, ամեն
բանի մէջ համակարծիք գտնուեցաւ իւր կուսա-
կիցներու, սակայն իւր ատենապետ աղաքս կեր-
պով վարուեցաւ Ժողովը փոքրամասնութեան հետ
և միշտ յարկեց անոնց իրաւունքներն, ինքն ալ
լինելով շատ ազնիւ անձ համակրելի եղած է:
Այդ երբ իւր հակառակորդը ղինքն հարուածել
կուգին, անա իւր կուսակցիցներն ալ աշակից կըլ-
լան այդ հակառակորդներուն: Ահա անաղուա-
թիւն, ոհմ. քառ. արթ. է և բացակայութիւն Գա-
ռաշխարհականաց կողմանէ:

Սակայն այդ Գառաշխարհականը կուգին ատե-
նապետական ամբողջ բարձրացնել պ. Գալիքեան
Մերիէ-Գուլի: Իրենց ընթացքը արամաբանական
է, վերջապէս իրենց անապաշտական պետը պի-
տի ընեն պաշտօնական պետ. լաւ, սակայն ինչ կը-
տէ պ. Փափազեանի և իւր ընկերակցաց ոյք ամեն
ջանը ի գործ կը դնեն որպէս զի պ. Մերիէ-
Գուլի ընտրուի ատենապետ Ազգ. Ժողովը: Պ.
Մերիէ-Գուլի հակառակորդն էր այդ խումբին,
չարաչար գնա հարուածած էր և այդ խումբը այ-
ժմ ուսմանանկող ի գահ կը բարձրացնէ: Գնա.
միթէ վատութիւն չէ այս: — Եւ յետոյ կուգին զա-
նազան նրբաբանութեամբ արգարացնել այս գոր-
ծին: Այդ օրը Ժողովն մէջ վեհաժողութեան նշույ
մը չէր փայլէր և ոչ մէկ խումբին վրայ: Պ. Մե-

օգաւար ձեռնարկներն և գրուածները կը խօսէր
մեր ամեն լաւ ձեռնարկներու մասին: Բայց եթէ
մենք կը քննենք ինչ որ կը չինէր, միթէ մե-
ղաւորը Արծրունին է:

Հարկ չը կայ առ այժմ մի առ մի քննել այն
երկրորդական մանր մանր բարձրանողներն որով
Տօք. Շիշմանեան կը պնդարդէ իւր ինքն
որ Տօք. Շիշմանեան այնքան հակառակի «Մշա-
կին», քանի որ պ. Շիշմանեան ամեն պարզապի
մէջ «Մշակ» հետեւող մը եղած է:

Պ. Շիշմանեան Գեղորդ կաթողիկոսի հակառա-
կորդ, «Մշակ» նայեալ: Պ. Արծրունի Ներսէս
Պատրիարքի, խորմեան Հայրիկի զիւր բարեկամ,
պ. Շիշմանեան նոյնպէս: «Մշակ» ազգութեան
զաղապար կը քարագէ: Ուրիշ լրագիրը կըրեն, ու
որ Լուսաւորչական չէ, Հայ չէ, այնպէս որ Տօք.
Շիշմանեան վաթսու տարի անապ, չի կէտն
ապրած է, և Տօք. Շիշմանեան կը համակիր այդ
լրագիրներուն և կը պախարակէ այն լրագիրներն
որ իրեն ազգութեան մը անգամ լինելուն պատի-
ւը կուտան:

Բայց իմ խելս չը հասնի այս նրբութեանց:
Երբեք Տօք. Շիշմանեան հաստատ համոզման
տէր չէ եղած: Իւր պատանդութեան օրէն մինչև
ցայսօր ուրիշ բան չէ բրած, բայց եթէ փոփոխ-
դուցէ այդ պատճառաւ, է որ անհաշտ թշնամի է
պ. Գ. Արծրունի: Իսկ հաստատամտութեան կեն-
դանի տիպար մ'է:

Ա. Արիւստեան

ընդհանուր կերպով և հինգ քուէով կընտրուի և Առնանայեան Ազգ. Ժողովոյ: Յաջորդ նստին կը մնայ ընտրել զիւանի միւս անդամներն: Յաջորդ նստին կը կատարուի նաև նոր կրօնական Ժողովոյ ընտրութիւնն: Հաւանորէն խորհրդան Հայրիկի Աշխատանքային և Մանկանի վարչաւոր եպիսկոպոսներն կընտրուին անգամ նոր կրօնական Ժողովոյ: Վաղը Պօլսոյ եկեղեցականաց Համագումար Ժողովը պիտի գումարի պատրաստելու համար եռապատիկ ընտրելիներու ցանկն որոց մէջէն իւր ընտրութիւնը պիտի կատարէ Ազգ. Ժողովը: Այդ նստին նաև պիտի որոշուի Պատրիարքարանի ելեմտացոյցը:

Վանայ Պօղոս եպիսկոպոսի խնդիրը կը յուզէ տակաւին Պօլսոյ Հայերն, ի մասնաւորի վանեցիներն: Պատրիարքարանը յամառ ընթացքի մը մէջ կը շարունակէ, հետևութիւնը շատ զէշ կերկրէ: Պատրիարքարանը հեռագրաւ հաղորդած էր Վան որպէս զի դադարի երեւոյթանական նոր ընտրութիւնը, բայց վերջի պահուն ուրիշ հրահանգներ կը խրկուին, ամէն ինչ խառնակ վիճակի մէջ է: Ան նոր իրողութիւն մը, բաւական էր որ Հայրիկի աքսորէր Վանէն ի Պօլսոյ, այժմ քաղաքավար ձևով մը կուզէն աքսորել զնա Պօլսէն ի Կեսարիա: Կեսարիոյ (Քայսերի) առաջնորդը վախճանակցաւ, Հայրիկ նորա արժանի յաջորդը կը համարուի: Ինչու Վանի զի Կեսարացիք հայերէն չեն գիտեր, այլ թրքերէն կը խօսին, Հայրիկ թրքերէն չը գիտեր այլ միայն հայերէն. արդ երբ հոտ և հովիւ իրարու լեզուէ չեն հասկնար ի հարկէ խաղաղութիւնը կը տիրէ, և պատրիարքարանը կարող է կատարելապէս հանգիստ լինել Հայրիկի մասին:

Կախարդութիւնը օրուան խնդիր է. Վանայ Պօղոս եպիսկոպոս նոր դպրոցի մը հիմնադիրը կը սեպուի և իր բարի օրինակը կը տարածուի Հայաստանի մէջ. ի հարկէ երբ Պատրիարքարանը աջ և հովանի կը լինի կախարդի մը, տարախոյս չը կայ թէ կախարդութիւնը կածի և կուռճանայ այդպիսի քաղցր շուքի մը ներքեւ: Միայն թէ կը գտնուին այնպիսի յանդուգն առաջնորդներ որք չը հետեւելով Պատրիարքարանի բարի օրինակին կը պատժեն կախարդները: Սղերտէն ընդունուած թղթակցութիւնէ մը հետեւալը կը քաղենք.

«Երկու ամէն ի վեր, կը գրէ թղթակցիս, տեղապահ Ս. Հայրը քահանայադոմթիւնէն դադրեցուցած է քաղաքիս տէր-Ջաքար քահանան որ նշանաւոր հանդիսացած է իւր կախարդական երեսկի գործերով: Տեղոյս ամէն ազգի անձինք, հայ, քրդ, ասորի, քաղդէացի այդ քահանային կը դիմէին կուրօքէն: Քահանան մասնագէտ էր հետեւալ հիւանդութիւնները դարմանելու. ներքինեաց կարողութիւն կը պարզէր. ամուսնեալ ծնունդ և սոյն օրինակ ամէն հիւանդութեանց բուժում: Քահանայն և իւր որդիքն, որ կըսեն թէ ուսած են իրենց հօր արուեստը, ամէն օր կուռայ մէջ են յաճախորդներու հետ, և այդ կուռները

կը պատահեն փողոցները. ով որ չը բժշկուիր, և ով որ չը բժշկուի, ետ կը պահանջէ իր դրամը:»

«Յիշեալ կախարդ քահանայն,—ինչպէս ժողովուրդը զնա կանուանէ, բաւական կը տարբերուի ուրիշ կախարդներէ: Բացի նոր հմայական թուղթիւնէն (նուսիա) իւր զեւթական տողերը կը գրէ իրեն զիմող կանանց ամէն փափակ մասանց վրայ:»—Այսքանը կը բաւէ:

Հայկակ

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԵՐ

ՐԻԳԱ, 25 յունիսի: Այսօր Մեծ Խլան վաղիւր Ալեքսանդրովի իր Ամուսնու հետ Րիգայից ուղևորվեցան զէպի Իկկիւյի բանակը, որտեղից կուղևորվին զէպի Գինարուրդ:

ՕԳԵՍՍ, 25 յունիսի: Յունաց թագուհին դաւանեցի հետ ժամանեց Օդեսսա և այսօր էլ ուղևորվեց զէպի Պետերբուրգ:

ԲՐԻՒՍՍԵԼ, 25 յունիսի: Այսօր այրվեց սեղիս համալսարանի աշակերդանան մասը և ակադեմիական դահլիճը:

ՅԵՏԻՆԵԻ, 25 յունիսի: Քառասուն հոգի թիւք գերի ընկած զինուորներ, որոնք մասնակցել էին Չերնոգորայի տահմանների անընդարարութեան խախտելու, տարվեցան պահապանների հսկողութեան տակ զէպի Պոզորիցա: Այս գերիների մէջ գտնվում են մի քանի բեգեր Պոլսանից և Կոլալինից: Այս անցքերից ենթադրում են, որ բաւական ընդարձակ դաւադրութիւն կայ:

ՕԳԵՍՍ, 26 յունիսի: Երեկ «Նիմի-Նովոգորո» նաւի զէպի Սախալին ուղևորվելուց առաջ, որի վրա գտնվում են տաժանակիր աշխատանքի դատապարտվածները, ստացվել է Ամենաօգործած հրաման Օդեսայի իսկերական ուսումնարանի նախկին աշակերտ, իսկեք Պեկկերին տուած պատիժը թեթեւացնելու մասին, այն է տաժանակիր աշխատանքը փոխել աքսորի: Պեկկերին իսկոյն հեռացրին նաւից:

ՆԻԿՈԼԱՅԵՎ, 26 յունիսի: Քաղաքը ծախում է Բուդ գետի ափերի մօտ գտնվող հողաբաժիններ Եկոկերիլ: Ֆիլմային, որոնք նրան անհրաժեշտ են զօկեր, էլիքներ և գործարաններ կառուցանելու համար:

ՎԼԱԴԻՄԻՍՏՈՎ, 26 յունիսի: Այսօր հասաւ այստեղ ծովային միւստրութեան կառավարիչը: ԼՈՆԴՈՆ, 26 յունիսի: Ընարված են արդէն 286 զիմադրական և 178 կառավարչական կանդիդատներ:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ե Ն Ե Ր

ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻՆՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

(N. PAQUET ET COM.)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Չորեքշաբթի, յուլիսի 9-ին, «ԱՆԱՏՈԼԻԱ» (ANATOLIE) շոգնուր, նաւապետ ԲՕՇԷԼ (BOSCHEL) շուրս կը գնայ Բաթումից զէպի Տրապիզոն, Օրդու, Սամսոն, Կ. Պօլսոյ և Մարսէյ: Տեղեկութիւններ ի մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Բէնօին, նախկին Արծրունու գալլերէում, № 103.

2—4

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ փառաւանդական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար ու ՄԱՏՅԵԼԻ ՉԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշուարարութիւնները առանց ուսուցչի օգնութեանը ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԵԼԵԱՆԻ

ՉԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Վաճառվում է Կեստ. զրափաճառանոցում, եղբարց Նովինսկիների բանկային զրահանակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Лабораторная, № 11: Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցեով՝ С. П. Мануэльянцу.

Գինն է ամեն տեղ 2 րուբլի:

28—30

ՎԻԵՆԱ

Ա. Ջ. Գ.

ԳՐԵԹԷ ՈՉՆՁՈՎ

ԱՌԱՍԱՐԻ

Կարելի է առնել սեղանի գեղեցիկ ԱՆՕԹԵՆԻ, 42 կտոր, միայն 18 ֆրանկ 75 սանտ Առևտրի դադարման պատճառով, ծախու հանված են ՀԱՄՖԷՆՆԱՆ արծաթէ պատրաստված անոթներու ահագին քանակութիւններ, սովորական գնէն 25 առ 100 զեղջով: Արտադրութիւն են Հալֆենեան արծաթեղէները պատրաստող Միացեալ Ընկերութեանց, որը մասնակցած են այժմ:

Միայն 18 ֆրանկով և 75 սանտիմով ստանալի, ինչ որ յառաջագոյն 60 ֆրանկով կը ստացվէր: Կը զրկեմք Հալֆենեան արծաթէ պատրաստեալ սեղանի հետեւեալ անոթներն, որը արտաքոյ կարգի ընտիր և զիմացկուն են:

	Հալֆենեան արծաթէ
6 հատ սեղանի գեղեցիկ գանակներ	
6 " պատառաքաններ	" "
6 " սպուրի մեծ գդալներ	" "
6 " սուրճի սիրուն գդալներ	" "
1 " սպուրի խոշոր և ծանր գդալ	" "
1 " կաթի մեծ գդալ, շատ նուրբ	" "
3 " հաւկիթի գեղեցիկ և թանձր անոթներ	" "
2 " սկաւառակներ թէյամանի համար	" "
1 " թէյի գեղեցիկ թորիչ	" "
1 " գեղեցիկ պղպեղաման, կամ շաքարաման	" "
3 " շաքարի շքեղ թասեր	" "
6 " գեղեցիկ գանակակներ	Բերեղէ

Սպիտակութիւն երաշխաւորեալ 10 տարի:

Ընդունելու համար այս 42 անոթներն ֆրանկ 40 և ուղղակի բնակարանը, 4 կամ 5 օրվայ մէջ, հարկ է ուղարկել 18 ֆրանկ 75 սանտիմ ընդհանուր միջերանոցը Հալֆենեան արծաթեղէներու Միացեալ գործարանաց, այս հասցեով

M. RUNDBAKIN 2 B. Hedwiggasse
VIENNE (Autriche)

ՄԱՆՕԹԻՒԹԻՒՆ. Դրամը կը հատուցվի, երբ վաճառքներն չը յարմարին: Հայերէն լեզուաւ նամակներ կընդունվին: 11—18 (Ե)

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳ

Յանձն է առնում թարգմանել ֆրանսերէնից, գերմաներէնից և անգլերէնից մատչելի քերական: Հարցնել «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը:

36—100

ԿՕՓԻ ՄՕԿԿՕ

Ս. ՍԻՈՒ և ԸՆԿ.

(Ա. 4907)

17—50 (2)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՍԵՍԻ

պաշտօն յանձն առնել ցանկացողներ, շահական ԳՊՐԱՆՑՈՒՄ ՏԵՍԻ բաժնական 12 դասով, տարեկան 1,200 րուբլի ուճով, թող բարեհաճեն դիմել ԵՐԵՒԱՆ, Գէորգ եպիսկոպոս ՍՈՒՐԵՆՆԱՆՑԻՆ:

Հոգաբարձու Դատամեան
2—5

ԹՈՅԼՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱԿԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Էյէկիւր-Melange.

Մազերի արագ և առատ ըրտացնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց: Գինը 2 ր. սրտակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Բաղաւոր—Eugenie.

Դալիսեա և պապի փունջի ծաղիկներից, երեսին, շիլիքին և ձեռքերին ջուշուրիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիծի պակտակութիւն տալու համար, շուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բիծերը ոչնչացնելու: Գինը 1 ր. 75 կ. սրտակի համար, գործածութեան հրահանգով ուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով:

Կարմրադեղ—Eugenie. հեղուկ, թուչիւրին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից: Առաջարկվում է մանուկներ թատրոնների և պարահանդէսների համար: Գինը 1 ր. 50 կ. սրտակի համար, գործածութեան հրահանգով ուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Այդ բոլոր երեք կոսմետիկական արդիւնքները բժշկական վարչութեամբ, չեն պառնակում իրանց մէջ որ և է վառասկար նիւթեր:

ԱՐՏՈՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՅԱՄ ՊՈՄԱԳ

Խոխական «Pasta Eugenie», գերազանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախարժ երկայնքների դէմ: Ցալիս է երեսի գոյնին երկուստարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն: Գինը մի սրտակի համար 1 ր. 60 կ.

Քիմիկ-գլիցերինեան պոմադ պերուական բաղաւոր, մազերը պնդանելու, խտացնելու և մեծացնելու համար: Գ. 2 ր. սրտակի համար:

Ձիւքերի պոմադ: Գինը սրտակի համար 1 ր. 30 կ.: Նրաքանչիւր սրտակի վրա գտնվում է պաշտպանողական գրոշմ, մի «Երեսակ» և հնարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Խոխական «Poudre-Eugenie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի վրձնով 1 ր. 50 կ. ստանդ վրձնի 1 ր. 20 կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. ներկը «Բիւր-Գուամանի» գործարանի:

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գրիգորի և ի գեղատան ապրանքների մագաղակում, «Էմբոն» հիւրանոցի տակ, Ջուրալովի տանը:

50—100

Въ редакціи газеты „МШАКЪ“ продаются слѣдующія брошюры:

1) „Экономическое Положеніе Турецкихъ Армянъ“, публич. лекція Д—ра Григорія Арзруни, переводъ съ армянскаго А. Аракелянца. Цѣна 25 коп.

2) Die Oekonomische lage der Armenier in der Türkei, ein öffentl. Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, übersetzt von A. Amiranjan. Preis 25 kop.

3) Die Hungersnoth in Türkisch-Armenien, ein Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, übersetzt von Amiranjan. Preis 20 kop.

Иногородные, желающіе получить брошюры, благоволятъ присылать по 30 коп. почтовыми марками, за каждую брошюру.

Адресъ. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“, или Tiflis, Redaction „Mschak“.

13—25